

Slovo o knize Jana Žižky: **Od bipolárního k multipolárnímu světu**

Malé a velké záležitosti v hranicích České republiky a okolního světa

Ing. Otto Horský, CSc

Člen Klubu H+Z

Dne 19 července 2018 se uskutečnila pod záštitou Klubu H+Z v Muzeu jihovýchodní Moravy ve Zlíně přednáška Ing. Mgr. Jana Žižky, člena Klubu H+Z "Od bipolárního ke světu multipolárnímu - dnešní pohled na USA, Ruskou Federaci a Čínu". Začátkem své přednášky uvedl: *„Zaměřuji se zde na USA, Ruskou Federaci a Čínskou lidovou republiku. Beru to však nejenom jako cestovatel, ale také jako politolog. Ostatně naši slavní cestovatelé Miroslav Zikmund a Jiří Hanzelka psali také nejenom jako cestovatelé, ale také jako výrazní politologové. A skutečně výborně.“*

Svoji přednášku ve formátu PPT s řadou doplňujících připomínek jeho manželky Evy zhmotnil v knize „Od bipolárního k multipolárnímu světu“. Kniha doprovázená mnoha barevnými fotografiemi vyšla v květnu 2019. S radostí jsem přijal nabídku autora knihy, abych se vyslovil k tomuto závažnému tématu v úvodním slově, které zde následně uvádím.

Slovo o knize:

V srpnu v roce 1966 jsem se zúčastnil díky šťastným okolnostem a díky mému vehementnímu úsilí poznat tehdy největší budované hydro-energetické dílo, Asuánskou přehradu na řece Nilu, mládežnického budovatelského tábora v Egyptě. Smyslem společného setkání mládeže z celého světa bylo přispění k zajištění společných cílů, jimiž je navázání přátelství a spolupráce mezi národy. Program setkání také zahrnoval diskuse o svobodě, míru a rasové snášenlivosti v atmosféře společného porozumění, respektu a úcty. Tábora se zúčastnilo celkem 21 mládežnických delegací z Evropy, Asie a Afriky. Nacházeli jsme se právě v období velmi výrazně se prosazujícího bipolárního světa.

Ing. Otto Horský, CSc

Pobyt v Egyptě byl mojí první zahraniční zkušeností mimo tehdejší satelitní země Sovětského svazu a otevřel mi nejen oči, ale i svět. V tom byla jeho obrovská cena. Po návratu z Egypta jsem udělal několik odborných přednášek o Asuánské přehradě a o tamním životě za vlády prezidenta Násira. V Egyptě jsem pochopil, že většinou mezi mladými lidmi nejde o ideologie, ale o lidi a jejich charakterové vlastnosti. Vždyť mými největšími přáteli se tam stali, podle měřítek tehdejšího bipolárního světa, naši "ideologičtí nepřátelé", zejména Japonci a Západní Němci. Ale i delegace africké a

asijské, kromě Severní Koreje, s námi navazovaly velmi přátelské vztahy. Pokud se týče delegací z bývalého východního bloku (jedině rumunská delegace se nedostavila), moc dobrých charakterových vlastností bohužel neměli a na rozdíl od druhých delegací, ideologická měřítká tvrdě prosazovali. Začalo to tím, že po zahájení toho významného mezinárodního mládežnického setkání otevřeně usilovali, aby nás organizátoři přestěhovali z budovy, v níž jsme byli ubytováni společně se Západními Němci a Japonci a aby nás zařadili i do jiné pracovní skupiny, v níž oni nebyli. Nejaktivněji proti nám vystupovali Bulhaři, Poláci a kupodivu i Jugoslávci, kteří nás považovali za revisionisty. Velmi aktivně proti nám vystupovala dvacetičlenná východoněme-

Ing. Mgr. Jan Žižka

cká delegace (NDR) a přidala se, jak by ne, i Severní Korea. Abychom prý nebyli nakaženi těmi “imperialisty”. V tomto smyslu svolali jednání komunistických stran a vydali společnou resoluci, kterou předali vedení tábora s pohružkou, že to bude zasláno i do Prahy na Ústřední výbor komunistické strany. Co by to znamenalo pro studenta diplomacie Jana Žižku, člena sedmičlenné československé delegace, si lze snadno domyslet. Zůstal však pevný ve svých názorech zcela v duchu tehdejších snah o budování socialismu s lidskou tváří. Samozřejmě jsme se nepřestěhovali a na rezoluci jsme nereagovali. Teprve později se ukázalo, že jim většinou šlo o něco zcela jiného. Chtěli se přiblížit k nejbohatším účastníkům tábora, “imperialistům”, kteří, jak věděli, přivezli na setkání americké cigarety a mnoho darů. Chtěli se jim dostat “na kobylku”. Po skončení tábora byly všechny dary, včetně velkého nafukovacího člunu, předány organizátorům setkání. A Jan Žižka? Vzácny, přátelský a zásadový člověk. V té dávné době ještě studující na MGIMO v Moskvě. Zde jsme se poprvé potkali a spojilo nás názorové i osobní přátelství na celý život.

Proč začínám Slovo o knize s tak závažným tématem, jímž je od bipolárního světa ke světu multipolárnímu, zdánlivě nesouvisejícím vyprávěním o naší společné účasti na mládežnickém táboře v Egyptě? Protože oba jsme se zde stali účastníky střetu mládeže skoro z celého světa v tehdy existujícím bipolárním světě. Do delegací východního bloku byli vybráni v duchu tehdejší východní polaridy právě ti “nejlepší”, kteří byli ideologicky a politicky dobře připraveni. Jejich nepochopení a tvrdý a nekompromisní postup proti nám, prý revizionistům, nám zcela

Egypt, Asuánská přehrada na Nilu ve výstavbě.

vzal naděje, že by i v jejich zemích mohlo vše jít kupředu jiným, obrodným směrem. Uvědomili jsme si, že od nich nic dobrého očekávat nemůžeme a také se to brzy naplnilo. Okupací naší země v roce 1968 a velmi negativními postoji některých z nich proti nám i v dalších desetiletích.

Co se týče delegátů z Asie a Afriky, ze zemí tehdejšího Třetího světa, tedy zemí málo ekonomicky rozvinutých, k nám se chovali velice přátelsky a rezoluci komunistických stran nepodpořili, i když proti imperialismu ve svých vystoupeních rovněž vystupovali. Také mohu potvrdit jejich tehdy až nekritický obdiv Sovětské svazu. Delegáty ze Sovětského svazu, kteří přijeli opožděně až jako poslední, považovali za supermanky ze země Gagarina. Na moji otázku, zda jejich zemi navštívili, když jsou tak skálopevně přesvědčeni o tom, že ve světě stojí Sovětský svaz v čele technického pokroku a vysoké životní úrovně, nikdo z nich nedal kladnou odpověď. Autor této knihy poznal Sovětský svaz jako student MGIMO a i později, před i po rozpadu Sovětské svazu, a jak líčí ve své knize, jsou některé věci, které je třeba obdivovat. Ale jsou i jiné, které si rozhodně nekritický obdiv nezasluhují. Zůstává faktem, že po obsazení Československa v roce 1968 sovětskou armádou tyto kladné postoje některých zemí Třetího světa a mnoha dalších zemí, získaly vážné trhliny. Ale o tom je jeho kapitola Ruská Federace.

Když se v roce 1991 rozpal Sovětský svaz, zdálo se, že skončilo období bipolárního světa a nastane idylické a harmonické období nového mezinárodního pořádku, bez vzájemných konfrontací, bez válek a zbrojení, a že Spojené státy budou nadále fungovat jako jediná politicko-vojensko-strategická velmoc. Autor knihy uvádí, že takové krásné období nikdy v historii lidstva nebylo a ani nebude. Také to ukázal následující vývoj. Rusko se po odchodu prezidenta Jelcina z funkce rychle vzpamatovalo a stalo se v oblasti vojensko-strategické rovnocenným partnerem. A již klepe na dvěře i Čína, dožadující se na světovém kolbišti v boji o moc ve světě rovnocenného postavení.

Po roce 1966 jsme se s autorem knihy dlouhá léta neviděli, neboť každý si šel svou cestou. On si zvolil cestu kariérního diplomata, já cestu Inženýrského geologa, se zaměřením zejména na výstavbu energetických a vodních staveb. Jak se čtenář dozví v této knize, Jan Žižka dosáhl ve svém diplomatickém poslání významných úspěchů a poznal skoro celý svět. Dostal se do styku s mnoha významnými lidmi, s mnohými z nich se osobně sblížil, s některými spolupracoval a jako vnímavý člověk si mohl udělat vlastní obraz o současném světovém dění. Já jsem jako odborný expert strávil v zahraničí celkem 16 roků, a protože jsem stál vždy v čele velkých a významných staveb důležitých pro rozvoj národního hospodářství té které země, rovněž jsem se dostal do styku nejen s předními světovými odborníky, ale i se zajímavými a významnými lidmi. Samozřejmě, což neslo s sebou moje povolání, i s běžnými lidmi všech vrstev, což mě umožnilo udělat si obraz o jejich touhách a přáních, zase z jiného úhlu pohledu, než v případě kariérního diplomata.

Když jsme se znovu začátkem třetího tisíciletí setkali, naše názory na současné světové dění se v podstatě nelišily a ani dnes, po letech, se neliší. Mám se tedy podrobněji vyjádřit k jednotlivým kapitolám? To bych se jen opakoval. Knihu považuji za velký přínos, neboť se nacházíme v době prazvláštního přístupu při hodnocení různých národních a světových událostí, kdy tyto jsou posuzovány z malé znalosti (nebo neznalosti) či záměrně v duchu současných požadovaných trendů. Dochází často k ideologizaci událostí tak, aby to bylo v souladu s myšlením těch, kteří si myslí, že jen oni mají pravdu. Autorovi knihy vadí, že některé země jsou v klíčových světových médiích, ale i v hlavních národních médiích, líčeny

jen v černých barvách a jiné naopak zase v barvách bělostných. Jak říká, tak to ale zcela určitě není. V životě není nikdy nic jenom “bílé” nebo jenom “černé”. A to právě autor této knihy nedělá. Vychází nejen ze svých vlastních zkušeností, z osobního poznání skoro celého světa, ale opírá se při tom i o významné světové osobnosti, politiky, politology a futurology. S mnohými z nich se osobně zná nebo je poznal, například s Henry Kissingerem v roce 1990. Znalost světové literatury v této oblasti, na niž je kniha zaměřena, je mu ke cti, ale jak sám přiznává, nikdy není nad osobní poznání a zkušenosti.

Eva Žižková a Jan Žižka před ledovcem Perito Moreno v národním parku Los Glaciares, ležícím na území Patagonie v Argentině..

Právě to vedlo Jana Žižku a jeho manželku Evu k založení Money Clubu. Od roku 2002 je jeho výkonným tajemníkem. Hlavním posláním Clubu je kultivace české společnosti v její podnikatelské i nepodnikatelské sféře. Všechny jejich akce jsou výrazně vzdělávacího charakteru a zabývají se nejpalčivějšími problémy naší doby, nejen v České republice, ale i v zahraničí. Jednou z nejaktivnějších sekcí je sekce cestovatelská. V jejím rámci navštívili někteří členové Clubu již pět kontinentů a v roce 2018 byla realizována již jejich 21 tzv. Superxpedice. V žádném případě však nikdy nešlo a nejde o běžné turistické zájezdy, ale o cesty vzdělávacího charakteru s profesionálně připraveným programem nejen turistickým, společenským, ale i výchovným, vedoucím k dalšímu prohloubení znalostí a komplexního pohledu na současný svět a jeho problémy. To je ostatně uvedeno v jeho předchozích knihách “Za sedmi novodobými divy světa (© Repronis 2011) a “Cesty za poznáním a po 13 letech spravedlnost pro Evu Žižkovou” (©Akcent Vimperk 2015). Velmi oceňuji, že i v této knize uvedl i kapitolu “Cestování a jeho význam z hlediska objektivního poznání dnešního světa”.

Také vysoce hodnotím, že v kapitole “Hrdinové v našem všedním životě – nevšední hrdinka Eva Žižková”, se opět vrací k vyhrané kauze v soudním procesu s Komerční bankou, komentované podrobně v jeho předchozích knihách, zejména v knize “Amnestii jsem nepřijala” (Akcent Vimperk 2013) a “Po třinácti letech spravedlnost pro Evu Žižkovou” (© Akcent Vimperk 2015) Případy takového hrdinství, kdy se postaví někdo sám, jen s podporou manžela Jana a s pomocí JUDr. Gabriela Brenky proti takovému kolosu, jakým byla a je Komerční banka, je třeba stále opakovat a dávat za vzor. I to bezesporu patří do ranku kultivace české společnosti.

Mám se podrobněji vyjádřit k některým zásadním kapitolám? Považuji to za zbytečné, neboť se vším co je v knize uvedeno v zásadě souhlasím. Že v současném světovém dění vystupují jako hlavní globální hráči v oblasti ekonomické USA, Čína, Japonsko a Evropská Unie? Ale již stojí za dvěma další země, usilující o postup do první ligy v oblasti ekonomické, jako jsou Indie, Indonésie či Brazílie.

Ekonomická síla zemí je z hlediska současného a dalšího vývoje světa samozřejmě veledůležitá, to jistě. Ale světu vládnou a budou vládnout především země politicko – vojensko – strategicky nejlépe připravené a zde se v současné době jedná bezesporu o USA a Rusko. Uvedené dvě mocnosti měly a stále ještě mají velký náskok před ostatními světovými velmocemi, pokud jde o arsenál jaderných zbraní.

Rusko, na rozdíl od Jelcinovského, je dnes hospodářsky a politicky stabilním státem, ale jeho strategicko vojenský potenciál za Spojenými státy zaostává.. Dá se však říci, že Rusko za Putinovské éry přispívá k udržení vyvážené geopolitické rovnováhy ve světě.

Spojené státy zůstávají i nadále klíčovou supervelmocí, i když se vehementně mezi ně snaží dostat Čína. Svědčí o tom i jejich nedávný úspěch přistání na druhé straně měsíce, které se doposud nikomu nepodařilo. Je tedy naprosto jasné, že i když v současné době jde zatím z hlediska vojenské převahy jen o dvě světové mocnosti, což by svádělo opět ke dřívějšímu hodnocení světa jako bipolárního, je již dnes svět výrazně multipolární a jiný nebude. O tom se nedá vůbec pochybovat a ani by zřejmě nebylo vhodné, aby celému světu vládla jedna supervelmoc. Jen si představte, že by to bylo Rusko, nebo Čína, nebo jiná antagonistická eurasijská mocnost. Nedá se pochybovat o tom, že USA hrají stále dominantní postavení ve světě, ať již jde nejmodernější arsenál atomových zbraní a nejdokonalější systém obrany.

Jan Žižka v Bílém Domě ve Vašingtonu.

I když se zdá, že v dnešní době vzdálenost mezi soupeřícími zeměmi nerozhoduje, USA mají výhodu vzdálenějšího a samostatného pevninského kontinentu, obtížněji napadnutelného pozemními silami. Má nejdokonalější systém vojenských základen po celém světě, jeho

námořní a jiné vojenské síly jsou v blízké budoucnosti jinými zeměmi nedosažitelné. A to je jistě dobře.

No a co se týče možné třetí světové války? Při dnešních vyspělých technologiích by to byla úspěšná cesta k zániku lidstva. Samozřejmě, asi existují některé nadnárodní ekonomické či finanční kruhy, jimž by světový konflikt vyhovoval. Ale nepochybuji o tom, že jsou si všichni vědomi toho, že takový střet by byl vzájemným sebezničením. Světové globální mocnosti budou samozřejmě vždy usilovat o vojenskou převahu na tomto světovém kolbišti, ale snad budou mít rozum a dohodnou se diplomatickou cestou. Samozřejmě, vždy zde bude hrozit nebezpečí války “z omylu”, nebo ze zlovůle nějakého šíleného jedince, ale snad si to globální hráči pohlídají, aby k tomu nedošlo. Také, dle mého názoru, a ten zastává i autor knihy, sankce vůči Rusku nic nevyřeší. Příkladem tohoto nešťastného řešení je Kuba, na kterou byly uvaleny ekonomické sankce již v roce 1962 a trvají dodnes. Vedlo to jen k tomu, že si museli poté, co je přestal podporovat i bývalý východní blok včetně SSSR, vystačit sami a dosáhli významných výsledků zejména ve zdravotní péči, v oblasti výzkumu a výroby vlastních léků. ale i v dalších oblastech. Otázkou zůstává, co se světem, nebo hlavně s Evropou, která je nejhustěji zalidněným kontinentem, udělá imigrační krize, protože celé lidstvo se do bohatých a prosperujících zemí nevléze a vzhledem k nekontrolované populační explozi v Africe a některých dalších oblastech, se tato složitá situace bude stále jen prohlubovat.

Jako geolog se také musím vyjádřit k tomu, co s našimi úvahami či prognózami dalšího vývoje ve světě udělají přirozené globální cyklické změny klimatu, které jsou bohužel nevyhnutelné. Docházejí zásoby podzemní, zejména pitné vody a to i u nás v České republice. Voda se brzy stane důležitou strategickou surovinou a její nedostatek ještě více prohloubí imigrační krizi. Potom bych ani nesázel na to, že to nemůže vyvolat lokální válečné konflikty. Můžeme jen doufat, že nedojde ke konfliktu celosvětovému.

Isfaháh – družba. Třetí zleva Eva Žižková, zcela vpravo Jan Žižka.

Na závěr mého Slova rád uvedu Motto této knihy, které autor převzal z knihy Velká Šachovnice od Zbigniewa Brzezinského: „...a zejména dokáže-li zabránit nástupu jiné dominantní a antagonistické eurasijské mocnosti, bude prubířským kamenem americké schopnosti uplatňovat světové prvenství.“ Myslím, že USA mají k tomu všechny předpoklady a autor, stejně jako já, tomu držíme palce. Svět je však v neobyčejně rychlém pohybu a vývoji. I další světové mocnosti si dělají nárok na svůj podíl vlády ve světě a podle starořímského hesla “Chceš-li mír, připravuj se na válku”, se poslední dobou zdá, že “mír” chtějí všichni. Dá se tedy očekávat, že vývoj světa v příštích letech a desetiletích bude velmi náročný a složitý. Bude vyžadovat velkou míru vstřícnosti, pochopení a tolerance, zejména mezi největšími světovými globálními hráči, aby celosvětový mír byl udržen diplomatickou cestou a aby zabránili celosvětovému konfliktu. K dosažení míru ovšem moc nepomůžou jen dohody o odzbrojení a o “věčném přátelství a spolupráci”, ale dostatečně odstrašující zbrojní arsenál, který zabrání dobyvačným choutkám válečným dobrodruhům.

Závěrem přeji této knize úspěch, protože její autor, kariévní diplomat, v ní hodnotí svět ne jako politolog, i když se jako politolog častokrát vyjadřuje, ani jako historik, jímž není, ale seznamuje čtenáře s osobními zkušenostmi a poznatky a jako vnímavý pozorovatel mnohdy formou vyprávění seznamuje čtenáře s pohledem na současný svět, i když je to někdy na hraně se současnými požadovanými trendy a interpretacemi. A to je právě výraz té správné demokracie, jaká by měla být.

Členové Money Clubu v Pasargadae před hrobkou zakladatele Perské říše Kýra II - Velikého.

Money Club v Persepolis, starověkém městě v dnešní iránské provincie Fárs, antické Persidě.